

зв'язку між фізичними величинами. Ідеальні моделі (математичні, графічні та інші) дають можливість здійснити аналіз фізичних процесів. Тому найбільшу цінність ми вбачаємо у комплексному і варіативному використанні в процесі вивчення фундаментального експерименту моделей різного виду. Згідно відміченого вище має право на існування класифікація фундаментальних експериментів за експериментальною базою вивчення (рис. 5).

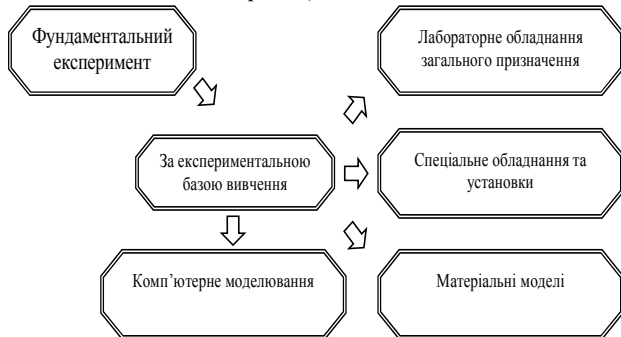

Рис. 5. Класифікація фундаментального експерименту за експериментальною базою вивчення

Слід відмітити, що вивчення фундаментальних експериментів з фізики у відповідності до наведених класифікацій сприяє запобіганню виникненню в учнів хибного уявлення про однакову дидактичну цінність всіх фундаментальних експериментів, дає можливість показати школярам коло завдань, які вирішує фундаментальний експеримент у науці, вибрати із великої кількості дослідів ті, які відносяться до однієї групи, найбільш характерні і важливі у навчальному процесі на кожному з його етапів.

Список використаних джерел:

1. Голин Г.М. Вопросы методологии физики в курсе средней школы : кн. для учителя. – М. : Просвещение, 1987. – 127 с.

УДК 378.124:378.147

О. П. Ляска

Подільський державний аграрно-технічний університет

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

У статті аргументується можливість вдосконалення системи підвищення кваліфікації на основі ідеї безперервної освіти. Виділяються передумови і характеризуються принципи безперервної освіти, аналізується зарубіжний досвід її організації.

Ключові слова: безперервна освіта, якість підготовки, підготовка спеціалістів.

Останнім часом питанням безперервної освіти приділяється значна увага. Так, в документі «Стратегія 2020» [7] відмічається дисбаланс попиту і пропозицій на ринку праці, в результаті чого вакантні робочі місця змушені займати непрофільні фахівці. У зв'язку з цим впровадження ефективних механізмів організації безперервної освіти, підготовки і перепідготовки кадрів розглядається як умова інноваційного розвитку економіки.

Під безперервною освітою розуміється процес зростання освітнього (загального і професійного) потенціалу особистості впродовж усього життя на основі використання системи державних і громадських інститутів відповідно до потреб особистості й суспільства [4].

Дослідники представляють систему неперервної освіти як комплекс державних господарських та громадських освітніх установ, що забезпечує організаційну та змістовну єдність і спадкоємний взаємозв'язок всіх ланок освіти, які разом скоординовано вирішують завдання освітньої, професійної підготовки кожної людини з урахуванням актуальних і перспективних громадських потреб, які задовольняють її прагнення до самоосвіти, всебічного і гармонійного розвитку протягом усього життя [2, 3].

Систему безперервної освіти, створювану для задоволення потреб суспільства, пропонується реалізувати через розгалужену «освітню мережу», яка дозволить здійснити процес систематичного, цілеспрямованого, послідовного та

2. Методика преподавания физики в восьмилетней школе : пособие для учителя / под ред. В.П. Орехова, А.В. Усовой. – М. : Просвещение, 1965. – 544 с.
3. Вольштейн С.Л. и др. Методы физической науки в школе: пособие для учителя / С.Л. Вольштейн, С.В. Позойский, В.В. Усанов ; под ред. С.Л. Вольштейна. – Мн. : Нар. асвета, 1988. – 144 с.
4. Карасова И.С., Никитин Г.Р. Исторические опыты в структуре фундаментальных физических теорий : учеб. пособ. для лабораторного практикума по курсу «методика обучения физики в профильных классах». – Челябинск : ЧГПУ, 2010. – 189 с.
5. Шахмаев Н.М., Павлов Н.И., Тыщук В.И. Физический эксперимент в средней школе: Колебания и волны. Квантовая физика. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.
6. Савченко В. Ф. Методика навчання фізики у старшій школі. – К. : Альма Матер, 2011. – 296 с.
7. Атаманчук П.С. Дидактичні основи формування фізико-технологічних компетентностей учнів : монографія / П.С. Атаманчук, О.П. Панчук. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – 252 с.
8. Пурьшева Н.С. Фундаментальные эксперименты в физической науке. Элективный курс : учебное пособие / Н.С. Пурьшева, Н.В. Шаронова, Д.А. Исаев. – М. : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2005. – 159 с.
9. Кудрявцев П.С. История Физики. Том I. Від античної фізики до Менделєєва / під ред. А.К. Тімірязєва. – К. : Радянська школа, 1951. – 512 с.

The classification forms a picture of the role and place of the fundamental experiment in the establishment of physical knowledge about the relationship of theory and experiment in physics.

Key words: fundamental experiment, research, classification, historical approach.

Отримано: 23.08.2011

різномірного розвитку особистості протягом усього життя. У справі організації системи безперервної освіти корисно придивитися до світового досвіду.

При вирішенні назрілих проблем в навчанні можливо використовувати закордонний досвід у таких областях, як підготовка компетентного спеціаліста; організація багаторівневої професійної освіти; рівнів стандартів професійної діяльності; створення стійкої структури «коледж-вступ-вуз».

Проблемою організації безперервної освіти, що діє в інтересах сучасного виробництва і соціальних потреб суспільства, займаються вчені різних країн світу. Загальним положенням, з якого виходять фахівці, є те, що головною метою системи безперервної освіти має бути нарощування інтелектуального потенціалу країни, підвищення освітнього та культурного рівня населення, якість навчання та виховання в усіх ланках системи освіти. Експерти ЮНЕСКО в документі, підготовленому XIX Генеральною конференцією цієї організації з питання про діяльність організацій в галузі безперервної освіти, визначають її як «... необмежену ні в часі щодо термінів навчання, ні в просторі щодо місця, ні відносно методів навчання; вона об'єднує всю діяльність та ресурси в галузі освіти, спрямовані на досягнення гармонійного розвитку потенційних здібностей особистості й прогресу в перетворенні суспільства». Безперервна освіта визначається як «засіб зв'язку та інтеграції», що дає можливість синтезувати «ряд елементів» в уже існую-

чій системі освіти і реалізувати принцип організаційної перебудови різних ланок системи освіти» [10]. Як видно, в означенні міститься важлива думка про те, що безперервна освіта є основним принципом організації системи освіти. Крім того, на наш погляд, заслуговує уваги положення про те, що в розвитку безперервної освіти важливу роль має відігравати діюча система освіти. Йдеться не про створення нової системи освіти, а про інтеграцію елементів існуючої системи та елементів безперервної освіти в єдину систему.

Інститут освіти ЮНЕСКО, який з 1972 року проводить дослідження з проблем неперервної освіти, прийняв визначення безперервної освіти [10], яка визначається множинністю і різноманітністю культурного, соціального та економічного аспектів. Зрозуміло, що безперервна освіта не може бути зведена лише до отримання «вищої освіти». Вона повинна містити як традиційні, так і новаторські форми освіти дорослих – неофіційне навчання, вища освіта, підготовка та перепідготовка, професійне і непрофесійне навчання. Також ставляться вимоги до поліпшення якості життя через використання умов і ресурсів природного та соціального навколишнього середовища, через заохочення до участі в різноманітних групах. Тут явно акцентуються основні ідеї демократизації, всебічності, індивідуалізації, якості життя, які є частиною роботи зі створення системи безперервної освіти. Технічний директор Інституту освіти ЮНЕСКО Р. Х. Дейв розглядає освіту в її повноті, включаючи освіту, отриману в домашніх умовах, школі, суспільстві, на робочому місці і через засоби масової інформації та в інших ситуаціях і структурах. Це відображено в наступному визначенні: безперервна освіта – це «... всебічний аспект, котрий включає офіційну і неофіційну освіту, проходить через все життя індивіда для досягнення найбільш повного розвитку в особистому, соціальному, професійному житті» [9, с.30].

Як невід'ємна частина безперервної освіти в США розглядається підготовка кадрів. Американський педагог Н. Цетрон [8, с. 3-6] відзначає, що країні потрібно більш вдосконалена система професійної освіти. Оскільки наступне покоління, за підрахунками вчених, протягом життя буде в середньому разів п'ять повністю міняти профіль роботи, то це, природно, вимагатиме постійної перепідготовки. Н. Цетрон сформулював ряд вимог, дотримання яких дозволить підвищити якість освіти дорослих:

- забезпечення гнучкості курсів з урахуванням потреб окремих учнів, формування індивідуальних навчальних програм;
- залучення в навчальний процес викладачів-погодинників з промисловості, бізнесу;
- здійснення інтеграції бізнесу та промисловості з державною системою освіти. Фірми, підприємства повинні постійно підвищувати кваліфікацію своїх співробітників. Для цього необхідно укласти договори на навчання з освітніми установами, де можна отримати практичний досвід, необхідний для ефективного входження в професію. Реалізація подібних вимог може зробити більш ефективним сам процес навчання та професійну підготовку і в нашій системі освіти. Сьогодні необхідні заходи, які дозволять уникнути характерної для традиційної системи освіти відособленості академічної підготовки від практичної, практично спрямувати навчання на основі інтеграції вищих освітніх установ з підприємствами, що слугуватимуть базою для здобуття практичних навичок.

На наш погляд, позиції вітчизняних і зарубіжних вчених-дослідників багатьма положеннями співпадають. Так, на думку українських дослідників неперервна освіта зумовлена вирішити проблеми постійного самовдосконалення в професії, реалізації індивідуальної програми життя, задоволення інтересів шляхом горизонтального і вертикального професійного й особистісного зростання.

Ми вважаємо, що найбільш повно необхідність впровадження неперервної освіти та особливостей її організації представлено в [1]:

- швидке кількісне зростання компонентів та змісту системи освіти;
- велика гнучкість і рухливість системи освіти;

- всебічний розвиток навичок самостійного отримання знань, здатностей орієнтуватися у величезному потоці інформації, вміння відбирати й засвоювати необхідні знання;
- індивідуалізація освіти;
- необхідність організації в достатній кількості таких видів і форм освітньої діяльності, в рамках яких кожен член суспільства мав би можливість отримувати необхідні йому знання.

Зрозуміло, що частина цих вимог може бути реалізована в рамках існуючої освітньої системи, але, щоб створити гнучку систему освіти, потрібні нові типи навчальних закладів, розвиток матеріальної бази, перегляд термінів навчання. При цьому навчально-виховний процес потребує застосування таких форм і методів, які б стимулювали активність особистості, спонукали її розкривати свої потенційні можливості. Враховуючи той факт, що в різних регіонах країни розробляються і перевіряються різні моделі безперервної освіти, необхідним стає питання визначеності з принципів, які забезпечують успішну реалізацію цілей безперервної освіти.

Ми вважаємо, що як галузь наукового пізнання ідея безперервної освіти за змістом, організацією та формами роботи підпорядковується не тільки загальним принципам демократизму, гуманізму, диференціації та індивідуалізації, а й базується на принципах гнучкості, єдності і варіативності.

Індивідуалізація освіти передбачає і загальну підготовку широкого профілю, і професійну підготовку, відповідної якій вимогам конкретного виробництва може бути досягнута за умови тісного контакту навчальних закладів і підприємства. Безперервна освіта як педагогічна система являє собою єдність змісту, методів, прийомів і форм навчання і виховання, поглиблення і розширення загальної і спеціальної освіти, соціальної зрілості, професійної компетентності, естетичної, етичної та розумової культури, морального вдосконалення через систему навчальних закладів і в процесі самоосвіти. Нами сформульовано такі принципи професійної підготовки в умовах безперервної освіти:

- варіативність і гнучкість, що передбачає різноманітні форми освіти, можливість переходу з одного навчального закладу в інший, а також можливість для викладачів (варіювання навчальних програм, тем, розділів);
- єдність і цілісність системи, що передбачає забезпечення взаємозв'язку і наступності всіх її ланок, нерозривний зв'язок навчання і виховання на всіх етапах їх розвитку, взаємозв'язок і взаємодоповнюваність підсистем (елементів) освіти, що входять в систему безперервної освіти, що означає можливість вільного переходу людей на нові рівні освіти;
- інтеграція освітнього процесу та практики;
- підсистема допрофесійної освіти. Мета цієї підсистеми полягає в формуванні в підростаючого покоління передовітніх наукових знань, загально трудових умінь, прийомів творчої діяльності, ціннісних орієнтацій, які забезпечують усвідомлену, поєднану соціально й особистісно професійну орієнтацію і професійне самовизначення. Ця мета реалізується дошкільними, позашкільними і загальноосвітніми закладами;
- підсистема професійної освіти і виховання. Її мета – формування у кожного члена суспільства професійних знань, умінь, досвіду творчої діяльності, особистісних якостей, що забезпечують активне включення людини в професійну діяльність на певному освітньо-кваліфікаційному у рівні; ця мета реалізується всіма видами професійної діяльності в навчальних закладах;
- підсистема підтримки професійних знань. Її мета – постійне оновлення, поглиблення, розширення професійно-значущих знань, навичок в межах раніше досягнутого професійного рівня; збагачення досвіду творчої діяльності; забезпечення підвищення ефективності праці в умовах швидкого розвитку науки, техніки, технологій. Ця мета реалізується усіма видами професійної освіти;
- підсистема освітньо-культурного вдосконалення та самоосвіти. Мета її – формування та вдосконалення

знань, умінь і досвіду в різних галузях науки, техніки, культури, спорту, безпосередньо не пов'язаних з професійною діяльністю; забезпечення задоволення варіативності духовних і фізичних потреб, їх розвиток.

Враховуючи зміну цільової орієнтації освіти – від точної виробничо-необхідної до перспективної практико-орієнтованої – проблема концептуальних положень організації безперервної освіти є своєчасною і такою, що потребує розв'язання. В контексті якісної підготовки фахівців вона стає актуальною, оскільки розглядається на суспільному, груповому, особистісному рівнях і окреслюється вимогами світового співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Владиславлев А. П., Камалдинова Э. Ш. О развитии концепции непрерывного образования. – М., 1998. – 136 с.
2. Гершунский Б. С. Педагогические аспекты непрерывного образования // Вестник высшей школы. – 1987. – №8. – С.15-22.
3. Зуев В.М., Яценко В.Е. Непрерывное образование: проблемы и перспективы развития / под. ред. А.Я.Савельева. – М.: НИИВШ, 1988.
4. Концепция федеральной целевой программы развития образования на 2006-2010 гг. // Вестник образования. – 2005. – №20. – С.10-42.

5. Митина А.М. Теория образования в течении жизни в зару-бежной андрагогике // Педагогика. – №5. – 2005. – С.100-106.
6. Современная модель образования, ориентированная на решение задач инновационного развития экономики // Вестник образования России. – 2008. – №14. – С.28-80.
7. Стратегия 2020: от экономики «директив» к экономике «стимулов»: ежегодный экономический доклад общероссийской общественной организации «Деловая Россия», М., 2-3 июля 2008 г. [Электронный ресурс]. – URL:http://www.biblio-globus.ru/docs/Delovaya_Rossia.pdf/.
8. Cetron M. Our Life at the Turn of the 21st Century // The Educational Digest. – 1999. – Vol. 54. – №8.
9. Dave R. H. Lifelong Education and the School Curriculum. – Hamburg, UNESCO Institution. – 1993.
10. Educational Reforms. Bulletin of the UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific, Number 29. – Bangkok, 1989. [Электронный ресурс]. – URL:<http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs-2sq1/26.pdf>.

The article argues the possibility of improving training for based on the idea of continuing education. Selecting the background and are characterized by the principles of continuous education, examines international experience of its organization.

Key words: continuing education, training quality, training experts.

Отримано: 13.05.2011

УДК 372.8(53)

О. І. Ляшенко

Національна академія педагогічних наук України

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ – СТРАТЕГІЧНЕ ЗАВДАННЯ СЬОГОДЕННЯ

У статті описані центральні стратегічні завдання оновлення змісту загальної середньої освіти. Основна ідея пронизується через модернізацію профільного навчання та дидактику і методику навчального процесу.

Ключові слова: зміст загальної середньої освіти, освітній стандарт, профільне навчання.

За роки незалежності відбулося становлення української середньої школи як соціальної інституції самостійної України, що супроводжувалося формуванням законодавчої та нормативно-правової бази, удосконаленням мережі загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до освітніх потреб населення, демографічної та етнічної ситуації, створенням освітніх стандартів, навчальних планів і програм, виданням власних вітчизняних підручників і навчальних посібників тощо.

Як на нашу думку, на нинішньому етапі розвитку загальної середньої освіти одним із центральних стратегічних завдань постає оновлення її змісту. Це зумовлено не лише необхідністю приведення його до сучасного стану розвитку наукового знання, але й законодавчими вимогами. Адже згідно з Законом України "Про загальну середню освіту" державні освітні стандарти переглядаються кожні десять років.

За час дії нинішнього освітнього стандарту початкова школа пройшла два цикли навчання, основна – один повний цикл. Це дає підстави підвести перші підсумки, зробити належні висновки і внести необхідні корективи в сам стандарт та навчальні плани і програми як його нормативні засоби реалізації. Як зазначають експерти, учителі і методи, до основних недоліків цих документів слід віднести:

- перевантаженість окремих освітніх галузей навчальним змістом з огляду на кількість годин, передбачену Базовим навчальним планом на їх вивчення, що спричинило надмірну кількість предметів, в тому числі й однодінних;
- нечіткість і неконкретність вимог до освітніх результатів, що унеможливило їх адекватне вимірювання й оцінювання;
- нерациональний розподіл навчальних годин між інваріантним і варіативним освітніми компонентами, особливо в старшій школі, що не дало змоги повноцінно реалі-

зувати ідею особистісно орієнтованого навчання, зокрема забезпечити його профільну спрямованість;

- недостатнє відображення у змісті освіти його виховного потенціалу, націленості на розвиток творчих здібностей особистості, формування прийомів і стратегій творчої діяльності;
- недостатня збалансованість гуманітарного, природничо-математичного і технологічного складників у змісті освіти.

Звісно, зазначені недоліки мають бути виправлені. Тому в цьому році Міністерство освіти і науки, молоді та спорту спільно з Національною академією педагогічних наук та педагогічною громадськістю спрямували свої зусилля на оновлення Державного стандарту загальної середньої освіти. Нова редакція такого стандарту для початкової школи вже підготовлена і затверджена постановою Кабінету Міністрів України [4]. Зараз йде робота над удосконаленням змісту для основної і старшої школи: відбулося громадське обговорення на сайті Міністерства і прийнята концепція нової редакції Державного стандарту для основної і старшої школи, підготовлено перший варіант цього документу [5]. Звісно, оновлений зміст освітнього стандарту не може бути баченням лише окремих спеціалістів-предметників. Він має стати узгодженим колективним продуктом зусиль дидактів, методистів, учителів, тестологів, управлінців, загалом – теоретиків і практиків.

Які ж основні зміни відбудуться і які завдання постають перед сучасною школою відповідно до оновленої редакції Державного стандарту?

Насамперед слід зазначити, що змінена сама методологія оновлення змісту загальної середньої освіти, яка тепер ґрунтується на ціннісних засадах і стратегічних цілях розвитку сучасної школи [1; 2]. А це: зміцнення духовності, моралі, громадянських якостей, освоєння учнями цінностей культури; виховання і розвиток вміння і бажання вчитися, працювати,